

tíðindablaðið

Útgevart: p/f sosíalurin

Fyrirtaksstjóri og blaðstjóri: Tórfinn Smith (ábyrgd)

Blaðfólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen, Jóhann Mortensen og Jan Müller

Lýsingar: Árni Joensen

Uppseting: p/f sosíalurin. Prent: p/f pressan 1981

sosíalurin

Postsmoga 76,
3800 Argir,
telefon 11820

Undirgrundin einaferð enn

oddagrein

UNDIR lögtingsviðgerðini leygar dagin av tjóðveldissuppskotinum um havbotnin og undirgrund Føroya gjørdi formaður Javnaðarflokksins, Atli Dam fullkomuliga greitt, at Javnaðarflokkurin undir ongum umstøðum fór at fremja nakran leik sum kundir føra til at grundarlagið undir heimastýris skipanini á nakran hátt varð víkað.

TAD var frá Javnaðarflokksins síðu gjørt púra greitt, at flokkurin metti ríkissamvinnuna Danmarkar og Føroya millum meira enn bert at vera ein spurningur um krónur og oyru, men eina samvinnu, sum á so mongum økjum virkar til frama fyri tjóðirnar báðar. Javnaðarflokkurin fer ongantið at fremja ein leik, sum á nakran hátt skadar hesi víðurskipti.

HÓAST hesa staðfesting og hóast hesa greiðu ávísan um støðu Javnaðarflokksins, nýtti Pauli Ellefsen alla sína talutíð undir tingviðgerðini til at skjóta eftir Javnaðarflokkinum fyri at skapa virkandi fyri loysing, tí Javnaðarflokkurin hevði verið fyri tingsamtyktini um Undirgrundina og havbotnin á føroyskum hondum.

TAD skal tó standa púra greitt, hvussu óførur Pauli Ellefsen er sum orðsnúgv-

ari, at Føroya Javnaðarflokkur á ongum sinni fremur leik, sum er til ógagns fyri samvinnuna Føroyar/Danmark.

SO KANN Sambandsflokkurin við formanni sínum leika í, sum hann vil. TAD er Sambandsflokkurin og ikki Javnaðarflokkurin sum luttekur í samráðingunum um yvirtøku av Undirgrundsmálinum. Men tað er Javnaðarflokkurin sum yvirhøvar einki fær at vita um hvussu hesar samráðingar ganga. Og tað kann gerast sera hættisligt fyri framtíð Føroya. Við tí samráðingarkynstri sum Pauli Ellefsen higartil hevur sýnt, hevur gingið tungliga á skeiva bórðið. Eitt dømi er hansara samráðingarúrslit av havnastuðninginum, sum nú eisini skjótt er komin niður á 0.

TAD er og verður støða Javnaðarflokksins at føroyingar mega hava munandi ávirkan á samráðingarúrslitið um havbotn og undirgrund Føroya — og at tað má vera føroyska samfelagið, sum kemur at fá ágóðan av møgulegum úrdráttum. Samstundis má tað vera greitt, at hesir spurningar allir vera framtíðir í neyvari samvinnu við ríkisstjórnina og at fyrimunirnar verða okkara sovæl sum til samlaða ríkinum.

HER ER eingin ivi um støðu Javnaðarflokksins. Javnaðarflokkurin er samrísksflokkur og ikki nakar loysingarflokkur.

Tá menn málbera seg soleiðis...

Undir viðgerðini av málinum um áseting av skatti til landskassan segði Hilmar Kass, lögtingsmaður fyri Sjálvstýrisflokkinn, at andstøðan nokk hevði atkvøtt fyri málinum um javnföring av fólkapensjónini, men so heldur ikki meira.

Víst kann tað vera so, at menn kunnu gerast heitir av okkurt kann leypa av munni, sum betur var ósagt. Men slíkar flottheitir, sum hesa Hilmar Kass varpaði út í føroysku heimini seinasta leygdag fyrrapart, áttu at verið afturvístar og tað í stundini.

Slík arrogansa, sum hesa skal ein leita leingi eftir, tá tað er sólarklárt, at sannleikin í hesum máli um javnföring av fólka-

pensjónini er tvørturímóti tann, at sitandi samgonga við beráðddum huga drálði hetta mál og togdi tað so langt út, sum tað var henni møgulegt.

Ti so langt aftur sum í 1979 hevði Javnaðarflokkurin liðugt-forhandlað uppskotini um avlamlispensjón, fólkapensjón og forsorgarlóg til at kunna koma í gildi longu 1. apríl 1980.

Men hvat hendi, uppskotini frá Javnaðarflokkinum, heilar triggar ferðir, vóru hvarja einastu ferð kveistraði til viks, viðhvørt grýtt í landsstýrið i onkra skuffu har ella sum av landsstýrsmanni sambandsins fyri socialmálum, ávíst í kolovnin.

Hetta var tann viðgerð málið um hækking av fólkapensjónini fekk frá

politisk viðmerk-ing

hesum landsstýrinum.

At tað eftirhondini var óhaldbard at afturhalda hesi neyðugu mál, var sólarklárt.

So at vera so flottur, so arrogantur í málburði sínum, sum Hilmar Kass, at kunna fáa seg at siga, at andstøðan bert hevði atkvøtt fyri málinum. Tá minkar virði av tí, sum maðurin sigur, niður í botn.

Nei, tað var ikki Javnaðarflokkurin sum gjørdi at forsorgarlógin ikki kom í gildi fyrr enn 1. juli 1983.. istaðin fyri 1. apríl 1980. Men m.a. Sjálvstýrisflokkurin var flokkurin sum fekk forhaldið tær socialu lóginar í árávis.

Trælalív her og har

Undir hesari yvirskrift stóð eitt lesarabráv í Sosialinum tann 21. juli 1983. Orsakað av burturferð og øðrum umstøðum hevur tverri ikki ligið fyri at gera nakrar viðmerkingar til lesarabrávið fyrr enn nú, men tað ger vónandi minni, av tí at tað sum fært verður fram um Amnesty International helst hevur áhuga enn hjá teimum, sum skrivað hava.

Lat meg fyrst nevna, at tað als ikki hevði verið neyðugt at brúkt dulnevi í hesum forinum, av tí at Amnesty International altíð feign tekur móti atfinningum og viðmerkingum til arbeiði sitt. Tverri hevur verið gjørt ov lítið av Føroya deild hjá A.I. at upplýsa í bløðunum og aðrar staðir um arbeiðið hjá felagsskapinum, men kemst hetta minni av tørvand hugi og vilja enn av ov litlari arbeiðsorku, tí hóast undirtøkan í Føroyum hjá A.I. er framúr góð

vantar enn í stóran mun undirtøka frá fólki, ið vil gera eitt aktivt arbeiði. Tað hevur tí verið neyðugt hjá teimum, sum arbeiða aktivt í Føroya deild, heldur at nýta orkuna til veruligt arbeiði til frama fyri samvitskufangar og aðrar átrokandi uppgávur. Tó hevur meira verið gjørt seinastu árin víð at senda tíðindi til bløðini, sum hava verið ógvuliga positiv mótvægis A.I.

Tað er óivað rætt, sum nevnt í lesarabrávinum, at A.I. er «ein stovnur, sum er stýrdur av relativum hugmyndum», tí hvørjar eru tær hugmyndir, sum ikki eru meira ella minni relativar?

Tað er hinvegin beinleiðs skeivt, at A.I. leggur størri dent á kúging í Sovjetsamveldinum enn í øðrum londum, og at A.I. einki ger við tað sum fer fram í «gangstaratjóðini» USA. Amnesty International er heldur eingin amerikonsk leigufyrirøkta, soleiðis sum sagt verður í lesarabrávinum.

Tað hava øll árin, síðan A.I. varð stovnað verið gjørdar nógvar royndir at prógva, at A.I. var í lumanum hjá annaðhvørt CIA ella KGB, og hesar royndir halda støðugt fram, men hava ongantið eydnast av teirri einfaldu grund, at A.I. altíð hevur lagt avgerandi dent á síni fullkomuligu óheftu støðu í stríðnum millum «eystur» og «vestur», eitt stríð sum í mangar mátar hevur gjørt arbeiðið til frama fyri mannarættindini torforari. Tað finst neyvan tann ránsmannastjórn í heiminum, sum ikki er for fyri at søkja sær stuðul hjá annaðhvørt USA ella Sovjet, sama hvussu grov

mannarættindabrot verða framd móti landsins egna íbúgvum av víðkomandi stjórn.

Tað ber ikki til í einum lesarabrávi til fulnar at greiða frá endamáli og arbeiðshættum hjá A.I., men bæði lesarabrávaskrivararnir og øll onnur áhugað eru altíð vælkomnir at venda sær til Føroya deild, og fáa tá allar upplýsingar sum vit eru for fyri at útgeva. Á deildini eru eisini til skjals upplýsingar um mannarættindaviðurskiptini í nærum øllum heimslondum. Her skulu bert verða gjørdar viðmerkingar til tvey konkret mál, nevnd í lesarabrávinum.

Fyri tað fyrsta skuldsettingin um at A.I. hevur ákært Sovjetsamveldið fyri at lata fangar arbeiða við gassleiðingini frá sovjet til Vestureuropa. Hetta er beinleiðis ósatt.

Sum altíð tá tíðindi verða borin um brot á mannarættindi, kannaði A.I. gjølla tvey tíðindi, ið vórðu nógv frammi seinasta ár, at m.a. politiskir fangar vórðu noyðdir at arbeiða í Sibiria við nevndu gassleiðing. Amnesty International sendi tá hesi tíðindi út:

«A.I. hevur ongantíð upplýsingar í lotuni, sum kunnu vátta hesi tíðindi. Fongsling ella innanlendis eksil í Sovjetsamveldinum inniber tvangsarbeiði. A.I. savnar upplýsingar um viðgerðina av fangum og hevur kunngjørt um fangar í Sovjet, sum hava verið settir til hart og viðhvørt vandamikið arbeiði. Higartil hevur A.I. kortini ikki ficngið nakrar upplýsingar, sum kunnu benda á at nakrir av teimum fangum, sum A.I. veit um, hava verið settir til arbeiðis við gassleiðingina. A.I. kann ikki sum er vátta hesi tíðindi.»

Hetta var í august 1982. Ein mánað seinni böru bløð í Vestur-Týsklandi somu tíðindi og nevndu í hesum sambandi fimm fangar við navn. Hesir fimm fangarnir vóru allir ella høvdu verið adopteraðir av A.I. sum samvitskufangar, og A.I. vitsti gjølla hvørja lagnu teir høvdu. Í einum tíðindabrávi frá 30. september 1982 greiddi A.I. frá viðurskiptinum hjá hesum fangum. Eingin teirra hevði arbeiðt við gassleiðingina.

Hetta er alt A.I. hevur kunngjørt um nevnda mál, so hvaðan brævskrivararnir hava síni tíðindi er okkum ógreitt.

Í hesum sambandi skal verða nevnt, at A.I. ongantið kunnger nakað um brot á mannarættindi uttan so at so full vissa

sum tó á nakran hátt er møgulegt at útgeva fyri at tíðindini eru røtt, er fingin frammanundan. Tað er heldur ikki meira enn tað hendir seg, at tíðindi frá A.I. um mannarættindabrot kunnu mótprógvast.

Tað man neyvan vera stórvegis grund hjá A.I., at mótmæla at føroyska lögreglan setir fangar at rippa hukar, av teirri grund at okkum kunngjørt er tilíkt arbeiði ikki tvungið í geglinum í Havn. Annars eru brævskrivararnir altíð vælkomnir at seta seg í samband við okkum fyri at kunna seg um fongsulviðurskipti viðna um heimn, sum tverri í alt ov nógvum forum eru so óhugnalig, at viðurskiptini í geglinum hjá okkum til samanburðar munnu vera reiðiliga góð.

Viðvíkjandi isolatiónsfongsling kunnu vit upplýsa, at A.I. hevur arbeiðt við hesum, sum mangir læknar og lögfrøðingar metta sum eitt stórt vandamál. Í 1980 sendi A.I. eina reiðiliga umfatandi frágreiðing til myndugleikarnar í Vestur-Týsklandi um langtíðar isolatión av fangum, ið vórðu ákærdir fyri yvirgang (m.a. limir av Rote Armee Fraktion). Samstundis heitti A.I. á vesturýsku myndugleikarnar um at bota um hesi viðurskipti. Frágreiðingin og brævaskiftið millum A.I. og vesturýsku myndugleikarnar er til skjals hjá Føroya deild, og eru øll, ið hava áhuga, vælkomnir at lesa hesa tilfarið.

At enda skal verða nevnt, at mannarættindabrot tverri framvegis eru dagligur kostur um allan heimn. Viðurskiptini eru heldur versnandi enn í batning, og tað er tí framvegis alstórvær tørvur á at allar góðar kreftir taka seg saman um at royna at bota um viðurskiptini. Amnesty International er bert ein av teimum nógvum felagsskapum, ið arbeiða fyri at tað skal gerast trygt at liva hjá einstaklingum í øllum londum, og ætlanin er at halda fram við hesum arbeiði, eisini í Føroya deild. Øll, ið hava áhuga at hjálpa til við hesum arbeiði, eru vælkomnir at seta seg í samband við okkum.

Vegna Amnesty International — Føroya deild

Halgrí Winther Poulsen